

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

ORIENTAL UNIVERSITETI

“BIZNES VA BOSHQARUV” KAFEDRASI

SERTIFIKAT

**“MAHALLANI RIVOJLANTIRISH, JAMIYATNI YUKSALTIRISH VA
IQTISODIYOTNI TARAQQIY ETTIRISH YO‘NALISHLARIDA YOSH
TADQIQOTCHILARNING O‘RNI” MAVZUSIDAGI FAKULTETLARARO
ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA**

2026-yil 23-fevral

KAXAROV SHUKRULLO SA'DULLO O'G'LI
RAXIMOV ABDUG'OFUR OLIMJON O'G'LI

**RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA SUN'IY INTELLEKT
TEXNOLOGIYALARINING BOSHQARUV
TRANSFORMATSIYASIDAGI STRATEGIK ROLI**

“Biznes va boshqaruv” kafedrası mudiri

Sh.I.Xamdámov

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA SUN'IIY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINING BOSHQARUV TRANSFORMATSIYASIDAGI STRATEGIK ROLI

Kaxarov Shukrullo Sa'dullo o'g'li

Oriental universiteti dotsenti

Raximov Abdug'ofur Olimjon o'g'li

**Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellektni rivojlantirish ilmiy-tadqiqot instituti
tadqiqotchisi**

Annotatsiya: Raqamli iqtisodiyot ma'lumotlar asosiy resursga aylangan va algoritmik boshqaruv an'anaviy ma'muriy mexanizmlarni almashtiradigan fundamental paradigma o'zgarishini ifodalaydi. Sun'iy intellekt (SI) texnologiyalari ushbu transformatsiyada markaziy muvofiqlashtiruvchi kuch sifatida xizmat qiladi, moslashuvchan qaror qabul qilish, prognozli tahlil va institutsional tuzilmalarning tizimli optimallashtirilishini ta'minlaydi. Ushbu tadqiqotda e'tibor O'zbekistonning "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi doirasidagi raqamli transformatsiya tajribasiga va rivojlanayotgan iqtisodiyotlarda SI ni joriy etish muammolariga qaratiladi.

Abstract: The digital economy represents a fundamental paradigm shift in which data becomes the primary resource and algorithmic governance replaces traditional administrative mechanisms. Artificial Intelligence (AI) technologies serve as a central coordinating force in this transformation, enabling adaptive decision-making, predictive analytics, and systemic optimization of institutional structures. In this study particular attention is given to Uzbekistan's digital transformation experience under the "Digital Uzbekistan – 2030" strategy, as well as the challenges of AI implementation in developing economies.

Keywords: Artificial intelligence, digital economy, institutional transformation, governance innovation, Digital Uzbekistan, strategic management, Internet of Things (IoT).

Аннотация: Цифровая экономика представляет собой фундаментальный сдвиг парадигмы, при котором данные становятся ключевым ресурсом, а алгоритмическое управление заменяет традиционные административные механизмы. Технологии искусственного интеллекта (ИИ) выступают в данной трансформации в качестве центральной координирующей силы, обеспечивая адаптивное принятие решений, прогностическую аналитику и системную оптимизацию институциональных структур. В настоящем исследовании особое внимание уделяется опыту цифровой трансформации Узбекистана в рамках стратегии «Цифровой Узбекистан – 2030», а также проблемам внедрения ИИ в развивающихся экономиках.

Ключевые слова: Искусственный интеллект, цифровая экономика, институциональная трансформация, управленческие инновации, Цифровой Узбекистан, стратегическое управление, Интернет вещей (IoT).

KIRISH

XXI asr global iqtisodiy tizimi raqamli texnologiyalar tomonidan boshqariladigan fundamental transformatsiyani boshdan kechirmoqda. Katta hajmdagi ma'lumotlar (Big Data), bulutli hisoblash, narsalar interneti (IoT) va sun'iy intellektning paydo bo'lishi iqtisodiy jarayonlarni tubdan o'zgartirdi va olimlar "raqamli iqtisodiyot" deb ataydigan yangi paradigmaga olib keldi. Sanoat iqtisodiyotidan raqamli iqtisodiyot paradigmasiga o'tish nafaqat texnologik taraqqiyot, balki qiymat yaratish, taqsimlash va boshqarish usullaridagi sifat o'zgarishidir. Raqamli iqtisodiyot tushunchasi birinchi marta 1995-yilda Negroponte tomonidan "atomlardan bitlarga o'tish" sifatida ifodalangan bo'lib, hozirda zamonaviy davlatlar uchun kompleks rivojlanish modeliga aylangan [1]. Ushbu ekotizimda sun'iy intellekt markaziy muvofiqlashtiruvchi mexanizm – xom ma'lumotlarni amaliy aqllarga aylantiradigan kognitiv dvigatel sifatida namoyon bo'ladi.

NAZARIY ASOSLAR

Hozirgi kunda raqamlashtirish barcha sohalarda qo'llanilmoqda, lekin an'anaviy avtomatlashtirish tizimlaridan farqli o'laroq, SI texnologiyalari o'rganish, moslashish

va mustaqil qarorlar qabul qilish qobiliyatiga ega. Ushbu fundamental farq SI ni nafaqat texnologik vosita, balki institutsional transformatsiyaning strategik drayveri sifatida belgilaydi [2]. SI tizimlari inson tahlilchilarga ko‘rinmaydigan naqshlarni aniqlay oladi, kelajakdagi natijalarni ortib borayotgan aniqlik bilan prognoz qila oladi va murakkab tizimlarni real vaqtda optimallashtira oladi[3]. SI ning strategik ahamiyati global investitsiya tendensiyalarida o‘z aksini topadi. So‘nggi tahlillarga ko‘ra, SI bilan bog‘liq investitsiyalar 2025 yilda AQSh investitsiya o‘shiga taxminan bir foiz punkti qo‘shgan va jami investitsiyalar keyingi besh yil ichida trillionlab dollarga yetishi prognoz qilinmoqda [4]. Kapital taqsimotining bunday darajasi SI iqtisodiy tuzilmalarni tubdan o‘zgartirishi va misli ko‘rilmagan qiymat yaratishiga bo‘lgan ishonchni aks ettiradi.

Rivojlanayotgan iqtisodiyotlar, xususan O‘zbekiston uchun SI integratsiyasi favqulodda imkoniyatlar va muhim muammolarni taqdim etadi. “Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategiyasi SI rivojlanishini milliy strategik ustuvorlik sifatida belgilaydi [5]. So‘nggi hukumat qarorlari “Sun‘iy intellekt texnologiyalarini rivojlantirish strategiyasini 2030 yilgacha” tasdiqladi, SI joriy etish, infratuzilmani rivojlantirish va inson kapitalini shakllantirish bo‘yicha aniq maqsadlarni belgilaydi [6]. Biroq, hozirgi SI joriy etish darajasi taxminan 5–6% atrofida baholanmoqda, bu sezilarli o‘shish potentsiali va tizimli siyosat aralashuvi zarurligini ko‘rsatadi. Ushbu maqola mavjud adabiyotlardagi muhim bo‘shliqni to‘ldirishga qaratilgan: SI ning texnik jihatlari yoki uning rivojlangan iqtisodiyotlardagi iqtisodiy ta‘sirini o‘rganadigan tadqiqotlar ko‘p bo‘lsa-da, rivojlanayotgan iqtisodiyotlar kontekstida SI ning institutsional transformatsiya mexanizmi sifatidagi roliga yetarlicha e‘tibor berilmagan.

Sanoat iqtisodiyotlarida kapital va mehnat ustunlik qilgan bo‘lsa, raqamli iqtisodiyotlar ma‘lumotlarni mustaqil ishlab chiqarish omili sifatida ko‘rib chiqadi. Ma‘lumotlar o‘ziga xos xususiyatlarga ega ya‘ni raqobatdosh emas (bir vaqtning o‘zida ko‘pchilik foydalanishi mumkin), cheksiz nusxalanishi mumkin va kombinatsiya orqali qiymati oshadi [7]. Raqamli bozorlar ishlab chiqaruvchilar va iste‘molchilar o‘rtasidagi o‘zaro ta‘sirlarni muvofiqlashtiradigan ko‘p tomonlama platformalar orqali tashkil etiladi.

XULOSA VA YAKUNIY MULOHAZALAR

Ushbu tadqiqot SI ning raqamli iqtisodiyotdagi institutsional va boshqaruv transformatsiyasidagi strategik rolini, xususan O‘zbekiston tajribasiga e’tibor qaratgan holda tahlil qildi. SI raqamli iqtisodiyot tarkibiy qismlarining ajratilgan sektori emas, balki tizimli integratori sifatida ishlaydi, bir vaqtning o‘zida ishlab chiqarish, moliya, boshqaruv va ijtimoiy tashkilotga prognozlashni optimallashtirish va avtomatlashtirilgan qaror qabul qilishning umumiy mexanizmlari orqali ta’sir qiladi. SI integratsiyasi sezilarli iqtisodiy foyda yaratadi – asosiy ilovalarda 20–40% samaradorlik yaxshilanishi, yetakchi iqtisodiyotlarda YaIM o‘shishiga taxminan 0.5 foiz punkti hissasi va trillionlab global qiymat yaratish prognoz mavjud. Sun’iy intellekt nafaqat texnologik innovatsiya, balki iqtisodiy qiymat qanday yaratilishi, institutlar qanday ishlashi va qarorlar qanday qabul qilinishidagi fundamental o‘zgarishni ifodalaydi. O‘zbekiston uchun strategik SI integratsiyasi tezlashtirilgan rivojlanish, yaxshilangan davlat xizmatlari va kuchaytirilgan raqobatbardoshlik yo‘lini taklif etadi. Biroq, bu foydalarni ro‘yobga chiqarish doimiy majburiyat, strategik investitsiya va moslashuvchan boshqaruvni talab qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

- [1] N. Negroponte, *Being Digital*. New York, NY, USA: Alfred A. Knopf, 1995.
- [2] E. Brynjolfsson, A. McAfee, “The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies”, NY, USA: W.W. Norton & Company, 2014.
- [3] A. Agrawal, J. Gans, and A. Goldfarb, *Prediction Machines: “The Simple Economics of Artificial Intelligence”*, Boston, MA, USA: Harvard Business Review Press, 2018.
- [4] PIMCO, “The Economics of AI Scale”, *Macro Signposts*, Nov. 2025.
- [5] O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-6079-sonli Farmoni, “Raqamli O‘zbekiston – 2030 strategiyasi”, 2020 yil oktabr.
- [6] *Raqamli O‘zbekiston*, “Sun’iy intellekt”, Rasmiy Portal, 2025.
- [7] C. I. Jones and C. Tonetti, “Nontaylorism and the Economics of Data”, *American Economic Review*, vol. 110, no. 9, pp. 2819-2858, 2020.